

26 การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของ คน สินค้า และข่าวสาร ในบริบทชายแดนไทยและเพื่อนบ้าน

กิริติพร จุตะวิริยะ

กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดำเนินรายการและร่วมอภิปรายโดย ศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี

ในปี 2558 รัฐบาลไทยได้ประกาศจัดตั้ง “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” ในเขต 10 จังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่ออาณาบริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน แยกเป็นระยะที่ 1 (19 มกราคม 2558) คือ 1. ตาก 2. มุกดาหาร 3. สระแก้ว 4. ตราด 5. สงขลา และระยะที่ 2 (28 มีนาคม 2558) คือ 6. หนองคาย 7. นครราชสีมา 8. เชียงราย 9. นครพนม 10. กาญจนบุรี รวมพื้นที่ทั้งหมด 2,932 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,832,480 ไร่ “เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” ตามที่รัฐกำหนดคือ “บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรัฐจะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์การลงทุน การบริหารแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ และการอื่นที่จำเป็น” ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างฐานการผลิตเพื่อเชื่อมโยงกับอาเซียนและการพัฒนาเมืองชายแดน โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมุ่งใช้ประโยชน์จากศักยภาพพื้นที่เศรษฐกิจและเมืองชายแดนของไทย เป็นช่องทางการค้าที่สำคัญในการติดต่อค้าขายและการเดินทางขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้านและรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะก่อให้เกิดอัตราการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้คน ตลอดจนสินค้าและทุน ที่จะสนับสนุนเสริมสร้างศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ในจังหวัดชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน อันคาดหวังว่าจะเป็นกลไกสำคัญของการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจไปยังภูมิภาคห่างไกลของประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของ ประชาชน ในเชิงประวัติศาสตร์อาจกล่าวได้ว่า โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนดังกล่าวข้างต้นของไทย เกิดขึ้นภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่หลังการสิ้นสุดลงของสงครามเย็นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการริเริ่มโครงการพัฒนาร่วมมือทางการค้าระดับภูมิภาค นับจากช่วงกลางทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็น โครงการพัฒนาและส่งเสริมการลงทุนระดับภูมิภาคใน “เขตอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” (Greater Mekong Sub-region - GMS) และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งมีเป้าหมายอย่างชัดเจนในการรวมตัวของบรรดาประเทศสมาชิก (10 ประเทศ) เพื่อพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายของแรงงาน ผู้คน รวมถึงไปถึงข่าวสารและเงินตรา เพื่อเชื่อมโยงพัฒนาภูมิภาคนี้ให้กลายเป็น “ตลาดเดียว” ในอันที่แข่งขันบนเวทีตลาดโลก

บทความทั้งหมดที่นำเสนอในพาดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยเรื่อง การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของ คน สินค้า และข่าวสาร ในบริบทของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทยและเพื่อนบ้านอาเซียน (ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2560-2561) อันเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างทีมนักวิจัย ข้ามมหาวิทยาลัย ภายใต้โครงการวิจัยเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัย กลุ่มวิจัย การเคลื่อนย้ายของประชากรอาเซียนหลังการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2015 ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญที่บทความทั้งหมดเห็นร่วมกันและเสนอให้พิจารณาคือ ภายใต้บริบทของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน ซึ่งถือเป็นหนึ่งในอภิมหาโครงการพัฒนาของประเทศไทยในทศวรรษนี้ การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้คน สินค้า ข่าวสาร และทุน ในบริบทของการพัฒนาของประเทศ

ไทยและเพื่อนบ้านอาเซียนดังกล่าว (ทั้งในพื้นที่ชายแดนและในระดับนานาชาติ) จะยิ่งถูกรังเร้าและเกี่ยวข้องกับพัวพันอย่างสลับซับซ้อนไปกับนโยบายการพัฒนา แผนงานต่าง ๆ ที่ดำเนินไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งมุ่งเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนให้กลายเป็น “ตลาด” หรือพื้นที่แห่งการบริโภค”

1.เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ, เขตเศรษฐกิจพิเศษ, ชายแดน, อาเซียน _____ รูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ : กรณีศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

โสภณ จิระเกียรติกุล สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
อาจารย์หรือนักวิชาการสังกัดสถาบัน / Faculty Member or Lecturer "(หมายเหตุ: บทความนี้มีผู้
นำเสนอ 2 คน)

1) โสภณ จิระเกียรติกุล

สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2) ธัญรดี ทวีกาญจน์

ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

รูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ มีปัจจัยทั้งที่เป็นปัจจัยหลักและปัจจัยดึงดูดอันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและนโยบายทางการเมือง การทำความเข้าใจรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานเพื่อเอื้อต่อการสนับสนุนระบบการบริหารจัดการแรงงานที่เป็นทางการของประเทศไทยและประเทศต้นทางของแรงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์รูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ ที่มีความเชื่อมโยงกับการจ้างงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

วิธีการศึกษา ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์คือ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับแรงงานวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และ ร้อยละ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือแรงงานข้ามชาติสัญชาติต่างๆที่อยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา จำนวน 20 ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง นายจ้าง และ องค์กรพัฒนาเอกชน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงใช้เทคนิคลูกโซ่ (Snowball Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลรูปแบบการเคลื่อนย้าย

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติระหว่างประเทศและโครงสร้างแรงงาน ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจสงขลา ส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานแบบถาวร โดยเคลื่อนย้ายจากประเทศต้นทางโดยทางบกและทางรถยนต์ โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานสัญชาติเมียนมาและลาว ปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้แรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจสงขลาลำดับแรกคือปัจจัยทางเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยดึงดูดที่สำคัญคือการได้รับค่าตอบแทนที่สูง

กว่าโดยเปรียบเทียบกับประเทศต้นทางของแรงงานข้ามชาติ และเครือข่ายทางสังคม(ระบบเครือญาติ) นอกจากนี้ นายหน้ายังคงเป็นกลไกหลักในกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติเข้าสู่ประเทศไทย" การเคลื่อนย้ายแรงงาน ระหว่างประเทศ, แรงงานข้ามชาติ, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา การเคลื่อนไหลของผู้ใช้บริการสุขภาพข้ามแดนชาวลาวในบริบทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย กีร์ติพร จุตะวิริยะ กลุ่มวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์หรือนักวิชาการสังกัดสถาบัน / Faculty Member or Lecturer (หมายเหตุ: บทความนี้มีผู้นำเสนอ 2 คน)

1) กีร์ติพร จุตะวิริยะ

สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2) พรรณราย ไอสถาภิรัตน์

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทความนี้แนะนำให้เห็นการเคลื่อนไหลของผู้ใช้บริการสุขภาพข้ามแดนชาวลาวในบริบทเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย ซึ่งได้รับการประกาศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระยะ 2 เมื่อ พ.ศ. 2558 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การใช้บริการสุขภาพของผู้คนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อุดรธานี และขอนแก่น ได้สะท้อนให้เห็นถึงนัยสำคัญของความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ-สังคมระหว่างเมืองชายแดนไทย-ลาว ในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำคัญแต่ขณะเดียวกันก็ไม่จำกัดขอบเขตเฉพาะภายในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การศึกษาพบว่า การเดินทางเข้ามาใช้บริการสุขภาพในประเทศไทยซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติในระดับชีวิตประจำวันและโดยเฉพาะวัฒนธรรมบริโภค ซึ่งมีแบบแผนที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างทางสังคม และเศรษฐกิจของผู้ใช้บริการสุขภาพข้ามแดน โดยในบทความนี้จะได้เสนอประเด็นอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างผู้ใช้บริการ 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลและสถานบริการสุขภาพของรัฐบริเวณชายแดนในจังหวัดหนองคาย ซึ่งส่วนใหญ่มักใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปี ผ่าศรรค์ และการรักษาโรคทั่วไป 2) กลุ่มผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลและคลินิกเอกชนในจังหวัดหนองคาย เป็นกลุ่มผู้ใช้บริการสุขภาพทั่วไปที่คาดหวังบริการที่มีมาตรฐานสูงกว่าใน สปป.ลาว แต่อาจมีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจทำให้ไม่สามารถเดินทางไปไกลจากนครหลวงเวียงจันทน์มากนัก 3) กลุ่มผู้ใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดขอนแก่น เป็นกลุ่มผู้ใช้บริการที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า 2 กลุ่มแรก มีความเชื่อมั่นและคาดหวังการบริการที่ดีเลิศจากสถานพยาบาลในประเทศไทย 4) กลุ่มผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดขอนแก่น เป็นกลุ่มผู้ใช้บริการที่มีความจำเป็นและมีสถานะทางสังคม-เศรษฐกิจเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญและเครื่องมือในการรักษาโรคเฉพาะทาง โดยเฉพาะกลุ่มโรคไร้เชื้อเรื้อรังที่มีอัตราผู้ป่วยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทศนคติเชิงบวกต่อบริการสุขภาพในประเทศไทยและความแตกต่างทางสังคม-เศรษฐกิจระหว่างกลุ่มผู้ใช้บริการสุขภาพจาก สปป.ลาว จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของทิศทางการพัฒนาบริการสุขภาพข้ามแดนในอาณาบริเวณชายแดนหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์ ที่ควรได้รับการพิจารณาในระดับนโยบายต่อไป"

2.บริการสุขภาพ, วัฒนธรรมบริโภคข้ามพรมแดน, ไทย, ลาว, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การเดินทางและท่องเที่ยวข้ามแดน: ความเข้มข้นของการเคลื่อนย้ายภายใต้การกลายเป็นพื้นที่พิเศษของชายแดน

รักชนก ชำนาญมาก กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์หรือนักวิชาการสังกัดสถาบัน / Faculty Member or Lecturer
"(บทความนี้มีผู้แนะนำเสนอ 2 คน)

1) รักชนก ชำนาญมาก

กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2) วทัญญู ใจบริสุทธิ์

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพลวัตการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ของจังหวัดหนองคาย-เวียงจันทน์ ในฐานะที่เป็นทั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมถึงการเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่ส่งผลต่อการไหลเวียนของผู้คนในมิติของการเดินทางและท่องเที่ยวข้ามแดน

การศึกษาพบว่า หนองคายในฐานะพื้นที่ชายแดนไทย-สปป.ลาว ได้ถูกดึงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาของรัฐตามนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ความเข้มข้นและการขยายตัวของการเดินทางและท่องเที่ยวข้ามแดนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ถือเป็นผลจากการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในฐานะของการเป็นสมาชิก “ประชาคมอาเซียน” ส่งผลให้อาณาบริเวณชายแดนหนองคาย-เวียงจันทน์และพื้นที่ใกล้เคียง ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในระดับรัฐ ชุมชน และผู้คน เกิดความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นความพยายามเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจของประเทศเข้าด้วยกัน บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันจนนำไปสู่การขยายเครือข่ายเชิงสถาบันและเครือข่ายทางสังคมของผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการเดินทางและการท่องเที่ยว ทั้งกลุ่มผู้ประกอบการบริษัททัวร์ ธุรกิจรถเช่า ผู้ประกอบการร้านอาหาร ที่พัก และโรงแรม

ในมิติของการเดินทางและการท่องเที่ยวข้ามแดนจากการศึกษา พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวัตถุประสงค์อย่างเห็นได้ชัด โดยในอดีตมีวัตถุประสงค์เพื่อ การเยี่ยมญาติ การท่องเที่ยว การเข้ามารักษาสุขภาพ และการมาร่วมงานบุญประเพณี แต่ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ในการเดินทางข้ามแดนมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 1) การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อน 2) การอบรม ประชุม สัมมนา 3) การติดต่อธุรกิจ การค้า 4) การจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน 5) การเดินทางเข้ามาทำงานทั้งแบบเข้าไปเย็นกลับ และพักระยะยาว 5) การเข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาของไทย 6) การข้ามมารับการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพ โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ทำให้การเดินทางและการท่องเที่ยวข้ามแดนเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงของกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างพื้นที่ผ่านแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการเป็นเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียววัฒนธรมล้านช้างไทย-ลาว ที่ประกอบด้วย

ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวของไทย ที่ร่วมมือกับผู้ประกอบการของ สปป.ลาว จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของเครือข่ายเชิงสถาบันและเครือข่ายทางสังคมที่ส่งผลโดยตรงต่อการเดินทาง และการท่องเที่ยวข้ามแดน"

3.การเดินทางและการท่องเที่ยวข้ามแดน, การเคลื่อนย้าย, เขตเศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการจัดระเบียบชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดเชียงรายและจังหวัดตาก

จักรพันธ์ ชัดชุมแสง กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์หรือนักวิชาการสังกัดสถาบัน / Faculty Member or Lecturer
"(บทความนี้มีผู้แนะนำ 3 คน)

1) จักรพันธ์ ชัดชุมแสง

กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2) พิมลพรรณ ไชยนันท์

คณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3) วสันต์ ปัญญาแก้ว

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทความนี้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งผลต่อการไหลเวียนของผู้คนและสินค้าในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายและตากซึ่งมีชายแดนติดกับลาวและเมียนมาตามลำดับ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายซึ่งบทความนี้เน้นเฉพาะพื้นที่อำเภอเชียงของซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับบ้านห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว นั้นพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ การก่อสร้างเส้นทาง R3A ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างไทย ลาว และจีน การเปิดใช้ท่าเรือเชียงของ การก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 รวมทั้งการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ ได้แก่ โครงการขยายทางหลวงหมายเลข 1020 เป็นสี่ ช่องจราจร โครงการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้า โครงการจัดตั้งศูนย์ด่านโลจิสติกส์ โครงการก่อสร้างศูนย์การค้าปลีกขนาดใหญ่ โครงการขยายร้านค้าขายส่งขนาดใหญ่ และโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานและหอประชุมขนาดใหญ่ ส่วนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากซึ่งมีความเข้มข้นของการพัฒนาอยู่ในฝั่งตะวันตกของจังหวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อำเภอแม่สอดซึ่งอยู่ตรงข้ามกับเมืองเมียวดีของเมียนมานั้น พบว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมิใช่สิ่งใหม่ แต่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง แต่เห็นได้ชัดเจนในช่วงที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา แห่งที่ 2 การขยายทางหลวงหมายเลข 12 ซึ่งเป็นเส้นทางหลักในการติดต่อกับพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของไทย การเพิ่มขึ้นของธุรกิจโรงแรมและที่พักรวมทั้งการขยายตัวของห้างสรรพสินค้าและร้านขายสินค้าขนาดใหญ่ ตลอดจนการจัดทำร่างผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก รวมทั้งการปรับปรุงท่าอากาศยานแม่สอด นอกจากการนำเสนอภาพของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งสองพื้นที่ดังกล่าว บทความนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐไทย ลาว และเมียนมาในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนดังกล่าวในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การเพิ่มค่า

เก็บเงินรถบรรทุกโดยทางการลาว การจัดระเบียบท่าขนสินค้าที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเมยในฝั่งไทย และการควบคุมการขนส่งสินค้าข้ามแดนโดยกองกำลังของพม่า ซึ่งถึงแม้ไม่อาจนำมาซึ่งเสถียรภาพที่แท้จริงให้กับพื้นที่ชายแดน แต่ก็ส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายข้ามแดนซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในสองพื้นที่ดังกล่าว" เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก, โครงสร้างพื้นฐาน, การจัดระเบียบชายแดน